

Leek / Roden

Tweede toetsingsadvies over het milieueffectrapport

21 augustus 2009 / rapportnummer 1689-155

1. OORDEEL OVER HET MER

Op 20 september 2007 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (de Commissie)¹ een toetsingsadvies over het milieueffectrapport (MER) voor de

-
- ¹ Voor informatie over de m.e.r.-procedure en de rol van de Commissie en de samenstelling van de werkgroep van de Commissie wordt verwezen naar bijlage 1.
- ² Zie bijlage 2. In totaal zijn 2395 zienswijzen ingediend.
- ³ Dit is een memo van de gemeente Leek van 7 mei 2009 met daarbij enkele rapporten over woningbouw zoals genoemd in paragraaf 2.2.
- ⁴ De Commissie gaat er vanuit dat ook deze stukken openbaar (gemaakt) zijn.
- ⁵ Verschillende zienswijzenindieners wijzen hierop. Zie bijvoorbeeld de uitvoerige zienswijze van de heer H. Koekkoek te Roden van 2 juni 2009 (nr. 25).
- ⁶ Zoals uit het aanvullend memo blijkt, vindt de ontwikkeling van Leeksterveld tot maximaal 60 ha plaats binnen de structuurvisie van de provincie Groningen. De eerste fase, 20 ha is in uitvoering en daarmee 'harde plancapaciteit'. De tweede fase, eveneens 20 ha, is slechts opgenomen in een (nog vrij te geven) voorontwerpbestemmingsplan. De derde fase wordt na de vaststelling van de IGS uitgewerkt. De provincie Groningen heeft beoogd het Leeksterveld in haar structuurvisie voor het Provinciaal Omgevingsplan (POP) op te nemen overeenstemmend met de IGS Leek-Roden (al zijn de kaarten daarover niet duidelijk). Met betrekking tot het plan-MER voor de structuurvisie voor de provincie Groningen heeft de Commissie op 23 april 2009 advies uitgebracht (zie www.commissie.mer, projectnr. 2123).
- ⁷ Het doel van de IGS is dan vervolgens om door middel van transformatie, herprofilering en revitalisering te komen tot duurzame bedrijventerreinen. Hierdoor worden de mogelijkheden geschapen om voor woningbouw minder uitleg aan te wenden.
- ⁸ De Commissie wijst hierbij op het bestaan van de SER-ladder. De SER-ladder houdt in: Eerst kijken naar bestaande capaciteit op bedrijventerreinen, vervolgens zoeken naar ruimtewinst door herstructurering van bestaande terreinen en daarna pas de eventuele aanleg van nieuwe terreinen. Betrek hierbij ook de zienswijze van BVL, Parkmanagement Leek, OCN en Parkmanagement Noordenveld d.d.2 juni 2009 (nr. 69).
- ⁹ Zie bijvoorbeeld de zienswijze die namens Staatsbosbeheer is ingediend d.d. 2 juni 2009 (nr. 30). Hierin wordt ook aangedrongen op een regionale fasering voor woningbouw binnen het totale gebied van de regiovisie Groningen Assen. Verder bijvoorbeeld de zienswijze van de Bond Heemschut d.d. 1 juni 2009 (nr. 78).
- ¹⁰ In het aan de Commissie gestuurde aanvullend memo van 7 mei 2009 is een overzichtstabel opgenomen. Hieruit blijkt dat binnen de IGS in afnemende mate van kwetsbaarheid ook de gebieden Roden Zuid, Steenbergerveld Noordoost, Leeksterveld en Nietap Oksel kwetsbaar zijn.
- ¹¹ Dit blijkt ook uit de grote hoeveelheid ingediende zienswijzen.
- ¹² Voor het bouwrijp maken van de locatie wordt uitgegaan van ontwatering. In het MER wordt gesteld dat natte natuurgebieden op de potklei ongevoelig zijn voor ontwatering in de omgeving vanwege de zeer slechte doorlaatbaarheid van potklei. De aanname is dat er geen werking via grondwater in de ondiepe aquifer, onder het freatisch pakket kan plaatsvinden. Deze aanname gaat gepaard met onzekerheden die door het MER niet worden weggelaten, mede omdat geen locatiespecifieke gegevens beschikbaar zijn. De onzekerheid hangt samen met de volgende aspecten:
- uit hydrologische studies in het Dwingelderveld blijkt dat waterstandverlaging in beekdalen tot ernstige verdroging kan leiden in natte infiltratie, zelfs over afstanden van honderden meters;
 - de veronderstelling dat potklei overal in het gebied ondoorlatend is, is onjuist en gaat voorbij aan de geologische achtergrond van de afzetting. Er komen zandige banen in voor die zowel horizontaal als verticaal kunnen zijn georiënteerd;
 - er is onvoldoende inzicht in de dikte van het freatisch pakket in het betreffende beekdal (blz. 68 van deel B van het MER).
- Zie ook de zienswijze van de Vereniging tot behoud van Natuurschoon "Nietap, Leek en Omgeving" van 2 juni 2009 (nr. 104).
- ¹³ Hetzelfde geldt voor de golfbaan in het gebied die wordt "omgeklapt" (zie de zienswijze van Staatsbosbeheer d.d.2 juni 2009, nr. 30).
- ¹⁴ Maak daarbij onder meer inzichtelijk hoe verspreiding van indicatorsoorten (voor grondwater en kwel) met de hydrologische systemen samenhangen om meer inzicht te krijgen in gebiedsspecifieke stromingen en processen. Ook is de dikte van het freatisch pakket belangrijk voor de mate van verspreiding van de effecten naar de omgeving.
- ¹⁵ Bijvoorbeeld blz. 47 van deel B van het MER: de relatie tussen de tekst en kaart Landschapstypen is niet goed weergegeven (de vraag daarbij is bijvoorbeeld ook of 'heideontginningslandschap' gelijk is aan 'jonge veldontginning').
- ¹⁶ In beide delen is bijvoorbeeld een andere gebiedsindeling gekozen met verschillende aanduidingen.
- ¹⁷ Zoals wordt gesteld op blz. 119 deel A van het MER.
- ¹⁸ Deze ontving de Commissie met het aanvullend memo.
- ¹⁹ Dit is bijvoorbeeld goed zichtbaar op blz. 141 van deel B van het MER.

intergemeentelijke structuurvisie Leek-Roden (IGS) uitgebracht. Hiervoor werd een planmilieueffectrapportage (plan-m.e.r.) doorlopen. Als bevoegd gezag treden hierbij de gemeenteraden van Noordenveld en Leek op. De provincie Groningen coördineert informeel het proces.

Bij deze toetsing kwam de Commissie tot de conclusie dat nog essentiële informatie ontbrak omdat:

- nut en noodzaak van de ontwikkelingen in het gebied onvoldoende onderbouwd waren;
- de conclusies in het plan-MER ten aanzien van 'natuur', 'bodem en water' en 'landschap, cultuurhistorie en archeologie' (nog) niet voldoende waren onderbouwd. Daarmee was ook de locatieafweging in de IGS niet voldoende onderbouwd;
- significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden het Leekstermeer en het Fochterloërveen niet konden worden uitgesloten, zodat een passende beoordeling moest worden opgesteld en in het plan-MER moest worden opgenomen.

Er is besloten een nieuw plan-MER op te stellen. Het voornemen is op onderdelen gewijzigd:

- de woningbouwopgave is naar beneden bijgesteld tot 5850 woningen die in de periode tot 2030 moeten worden gerealiseerd;
- er wordt op een andere wijze voorzien in infrastructuur, namelijk door de aanleg van een westtangent, een westelijke ontsluitingsweg, gecombineerd met een nieuwe parallelweg langs de A7 (de verbindingsweg).

Bij de toetsing van dit nieuwe MER is de Commissie opnieuw nagegaan of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven bij het besluit over de IGS. Zij heeft daarbij de (nieuwe) ontwerpIGS van 24 maart 2009 in beschouwing genomen. De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen.² Een groot deel van de zienswijzenindieners vraagt zich af of de woningbouwopgave niet te groot is en maakt zich zorgen over de impact op het landschap en de natuur.

Verder heeft de Commissie een aanvullend memo ontvangen met daarin antwoord op nadere vragen over het MER (verder 'aanvullend memo').³ De antwoorden heeft de Commissie bij haar advies betrokken. De Commissie beveelt aan (de inhoud van) het memo samen met het MER openbaar te maken.

De Commissie is van mening dat **de essentiële informatie in het herziene MER en het aanvullend memo aanwezig is om het milieubelang een volwaardige rol te geven bij de vaststelling van de IGS voor Leek/Roden.**

In de navolgende hoofdstukken licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij enkele aanbevelingen voor de (vervolg)besluitvorming over:

- onderbouwing van behoefte aan met name bedrijven;
- natuur, bodem en water;
- cultuurhistorie, landschap en archeologie;
- verkeer.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Aangepast voornemen

Op basis van het MER is het nieuwe voornemen zodanig aangepast dat meer rekening is gehouden met de kwetsbaarheid van het gebied qua natuur. Onder meer is:

- afgezien van woningbouw in Roden-Oost en op het Steenbergerveld;
- gekozen voor een geringere ontwikkeling bij Roden-Zuid en Roden-Oost, Nietap en Leek-Terheijl en een sterkere landschappelijke ontwikkeling van het landgoed Terheijl en Roden-Oost.

De Commissie constateert dat het MER hiermee zijn functie vervult als instrument om het milieu een volwaardige plaats te geven bij de afweging van (locatie)alternatieven. De plannen lijken in beperkte mate onder invloed van de bevindingen met betrekking tot landschap en cultuurhistorie bijgesteld. Mocht dit in bijvoorbeeld de (nog uit te werken) fasering mogelijk zijn dan adviseert de Commissie om in het bijzonder aandacht te schenken aan de gebieden Wijkengebied en Leeksterveld. Uit het MER blijkt dat deze qua (cultuurhistorisch) landschap en archeologie heel kwetsbaar zijn, terwijl hiervoor wel bouwopgaven in de IGS zijn opgenomen.

2.2 Woningbouw- en bedrijvenopgave en fasering

Het aanvullend memo en de bijlagen daarbij geven een nadere onderbouwing van de woningbouw- en bedrijventerreinopgave.

De documenten 'Woningmarktverkenning provincie Groningen en regio Groningen-Assen op basis van Woon2006', de bijgestelde 'Woningbouwprogrammering Regio Groningen-Assen 2008-2019' en het verslag van de vergadering van de Stuurgroep Regio Groningen-Assen 2030 van 11 januari 2008' geven tezamen met het MER voldoende informatie over de woningbouwopgave.⁴ Wel denkt de Commissie dat indien de regio inderdaad met een bevolkingskrimp te maken krijgt, de opgaven steeds zullen moeten worden bijgesteld.⁵

In het MER is geen onderbouwing te vinden van de opgave voor bedrijventerreinen. Het gaat daarbij ook nog eens om 20 ha waarvoor nog geen harde plancapaciteit geldt.⁶ In het aanvullend memo wordt door de gemeenten aangegeven:

*"Binnen de regiovisie Groningen-Assen heeft bij de actualisatie van de visie een verdeling plaatsgevonden van de benodigde behoefte aan regionale bedrijventerreinen gebaseerd op een voorzichtig bepaald percentage economische groei per jaar. Voor de ontwerpogave Leek-Roden is aangegeven dat bovenop de reeds geplande 40 ha regionaal bedrijventerrein ruimte moet worden gevonden voor nog eens 20 ha. Aan dit regionale kader is niets veranderd bij de actualisatie van de woningbehoefte in januari 2008. Er is geen afzonderlijke opgave bepaald voor de groei van de lokale bedrijvigheid in Leek. Deze zal wel opgevangen moeten worden. De gemeente Noordenveld heeft aan deze regionale opgave 50 ha toegevoegd om de ontwikkeling van de lokale bedrijvigheid mogelijk te maken. De ruimte zou in Roden gevonden moeten worden. De omvang van deze behoefte is gebaseerd op de historische uitgifte."*⁷

De Commissie constateert dat sprake is van regionale afspraken waaruit blijkt dat voor in totaal voor 40 ha extra oppervlakte aan bedrijventerrein ruimte moet worden gevonden in het plangebied. Er is geen afzonderlijke op-

gave bepaald voor de groei van de lokale bedrijvigheid in Leek. De gemeente Noordenveld heeft aan deze regionale opgave 50 ha toegevoegd om de ontwikkeling van de lokale bedrijvigheid mogelijk te maken.

De behoefte aan woningbouw en (extra) bedrijven is in het MER summier respectievelijk nauwelijks (met actuele cijfers) onderbouwd. Om deze reden en gezien de eventuele bevolkingskrimp in de regio is het gewenst voor de onderhavige besluitvorming en later vast te stellen (deel)bestemmingsplannen, steeds van actuele cijfers uit te gaan.⁸ Hierom is het ook van belang dat in de (nog uit te werken) fasering rekening wordt gehouden met de meest kwetsbare gebieden door eerst in minder kwetsbare gebieden te gaan bouwen.⁹ Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de informatie die het MER met betrekking tot de verschillende deelgebieden al bevat.¹⁰ Er kan dan goed rekening worden gehouden met bestaande ontwikkelingen in de buurt (zoals binnen de 'T-structuur' Meerstad en Hoogezand/Sappemeer) en met een veranderende behoefte aan alle activiteiten in de regio tezamen.

- De Commissie beveelt aan deze overwegingen bij de besluitvorming over de IGS en de daarbij behorende uitvoeringsparagraaf mee te nemen.

2.3 Milieuaspecten

Hieronder geeft de Commissie aanbevelingen ten aanzien van verschillende milieuaspecten. Aandachtspunten voor de verdere besluitvorming blijven de geohydrologische en bodemkundige opbouw van het gebied en de landschappelijke en cultuurhistorische waarden.¹¹ Verder geeft de Commissie – anders dan in haar advies van 20 september 2007 - enkele aanbevelingen voor de vervolgbesluitvorming over het aspect verkeer, omdat nieuwe modellenstudies zijn verricht en het voorkeursalternatief (VKA) is veranderd op dit punt.

2.3.1 Natuur

Het nieuwe MER bevat een passende beoordeling. De conclusie dat voor sommige deelgebieden wel en voor sommige deelgebieden geen sprake is van significante gevolgen op Natura 2000-gebieden is goed navolgbaar. Niet altijd is gebruik gemaakt van actuele gegevens. Terecht wordt daarom bij de leemten in kennis uitgegaan van het worst case scenario. Het MER geeft duidelijk aan dat in het vervolg van de planontwikkeling, plannen nader getoetst moeten worden aan de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingskader van de EHS.

- De Commissie adviseert om bij de uitwerking (vervolgbesluiten, zoals bestemmingsplannen) uit te gaan van nadere inventarisaties en op basis daarvan te beoordelen of de voorlopige conclusies ten aanzien van Natura 2000-gebieden en de EHS houdbaar zijn en of een aanvullende of een nieuwe passende beoordeling nodig is.

2.3.2 Bodem en water

De samenhang tussen natuur- en landschapswaarden in het plangebied met de geohydrologische en bodemkundige opbouw van het gebied is in het nieuwe MER beter weergegeven dan in het oorspronkelijke MER.

Met betrekking tot het deelgebied Nietap Oksel heeft de Commissie nog de volgende opmerkingen. Volgens het MER heeft bouwen in het deelgebied Nietap Oksel geen effect op het Landgoed Terheijl dat mede wordt gekenmerkt door grondwaterafhankelijke natuur. In Nietap Oksel wordt echter gebouwd in een kwelgebied dat wordt gevormd door een beekdal of erosiegeul die deels zijn oorsprong heeft in het Landgoed Terheijl/Maatlanden.¹² Aan de conclusie kan dus worden getwijfeld. Zonder nader onderzoek lijkt de aanname omtrent de ruimtelijk hydrologische werking van grondwaterstandverlaging (nog) niet gerechtvaardigd en dient uitgegaan te worden van een worst case-benadering. Dat betekent dat in het gebied hydrologisch neutraal dient te worden gebouwd, wil men effecten op de natte natuur voorkomen.¹³

- De Commissie adviseert om voorafgaand aan het daadwerkelijk bebouwen van het deelgebied Nietap Oksel de gevolgen voor de geohydrologie, de bodem en de daarmee samenhangende natte vegetatie/natuur van het gebied nader in beeld te brengen en te bezien of het noodzakelijk is hydrologisch neutraal te bouwen.¹⁴

2.3.3 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De methodische onderbouwing in het MER ten aanzien van het thema landschap en cultuurhistorie¹⁵ schiet op onderdelen tekort. Dit komt met name door de gebruikte terminologie, de onduidelijke relatie tussen deel A en B van het MER¹⁶ en omdat moeilijk te volgen is op welke wijze tot de effectscore is

gekomen dan wel welke effectschaal is aangehouden. Ook is onduidelijk hoe per deelgebied keuzes zijn gemaakt omdat vanuit landschap en cultuurhistorie en bijvoorbeeld natuur tegengestelde belangen bestaan zonder dat deze expliciet gemaakt worden. De Commissie is evenwel van mening dat bij de daadwerkelijke inrichting van het gebied voldoende rekening kan worden gehouden met de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten van het gebied.

- De Commissie beveelt aan om met dit gegeven bij de besluitvorming rekening te houden en de keuzes per deelgebied voor landschap en cultuurhistorie nader te motiveren. De Commissie denkt daarbij met name aan de deelgebieden Leeksterveld, Wijkengebied, Tolbertervaart, Roden Zuid en Nietap Oksel.

Ook voor het thema archeologie (bodemarchief) is niet eenduidig vast te stellen hoe is gekomen tot de effectscores en hoe deel A en B van het MER zich verhouden. Hierbij komt nog dat er geen overzichtskaart voor het thema archeologie is. Echter, omdat er minder criteria voor dit onderwerp zijn, zijn de conclusies beter te volgen. De Commissie onderschrijft de conclusie dat gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans bij de nadere uitwerking in bestemmingsplannen voor een nader archeologisch (veld)onderzoek in aanmerking komen.¹⁷ Mogelijk kunnen met het gedeeltelijk bebouwen van de diverse deelgebieden, gebieden met een hoge of middelhoge trefkans ontzien worden. Dit zijn aandachtspunten bij de vervolgbesluitvorming.

- De Commissie beveelt aan bij het vaststellen van de IGS nadrukkelijk aan te geven of en op welke wijze er rekening is gehouden met archeologische waarden. Ze beveelt aan bij de inrichting van het gebied aan te geven hoe met mogelijk aanwezig bodemarchief alsnog rekening kan worden gehouden, met name in de deelgebieden Leeksterveld, Roden Zuid, Wijkengebied en Oostwold.

2.4 Verkeer en verkeersgerelateerde effecten

In afwijking van de modellenstudie en de alternatieven die daarin zijn behandeld, wordt in de IGS gekozen voor een verkeersstructuur die een combinatie is van twee alternatieven. De structuur bestaat uit een westtangent en een verbindingsweg. Voor de toevoeging van de verbindingsweg aan het voornemen geeft de provincie als argument dat daarmee de bestaande route (De Holm) wordt ontlast. Ook zou het transferium en een station aan de toekomstige spoorlijn Groningen-Heerenveen daardoor beter bereikbaar zijn vanuit het zuidwesten en zuidoosten. De argumentatie voor deze combinatievariant is duidelijk en logisch, echter de effecten daarvan zijn niet beschreven in het MER. Verkeersbelastingen kunnen daardoor anders zijn dan waarvan is uitgegaan. De Commissie beveelt aan om de effecten van deze voorkeursvariant nogmaals door te rekenen en deze informatie te gebruiken bij de vaststelling van de uitwerkingsplannen. Aangezien het MER toereikend is in het aangeven van de marges waarbinnen de milieueffecten optreden, heeft de Commissie hierover geen verdere opmerkingen.

3. VORM EN PRESENTATIE VAN HET MER

Hoewel de Commissie constateert dat de milieuinformatie zijn weg in het planproces heeft gevonden, merkt zij op dat de informatie in het MER slecht toegankelijk is:

- De samenvatting bij het MER is naar het oordeel van Commissie alleen dan zelfstandig leesbaar als de ‘Overzichtstabel effectscores VKA ten behoeve van de samenvatting’ hieraan wordt toegevoegd.¹⁸
- De precieze milieueffecten per deelgebied zijn moeilijk traceerbaar.
- De aansluiting tussen deel A en deel B van het MER is niet duidelijk. Hierdoor zijn de effectbeschrijvingen niet altijd navolgbaar. Dit geldt met name voor het thema landschap en cultuurhistorie (zie paragraaf 2.3.3). Dit komt mede doordat het beoordelingskader niet nauwgezet en consequent wordt toegepast in de beschrijving.¹⁹

Zoals in hoofdstuk 1 van dit advies is vermeld, is de Commissie van mening dat de benodigde informatie uiteindelijk wel aanwezig is, maar de moeilijke toegankelijkheid doet afbreuk aan de functie van het MER als informatiebron voor bestuurder en belanghebbenden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Leek en Noordenveld

Bevoegd gezag: de gemeenteraden van Noordenveld en Leek

Besluit: de vaststelling van de intergemeentelijke structuurvisie

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: onder meer C11.1 en C 11.2

Activiteit: onder meer de aanleg van circa 5800 woningen, bedrijventerreinen en passende infrastructuur

Betrokken documenten:

- PlanMER Intergemeentelijke Structuurvisie Leek-Roden, deel A door Arcadis van 24 maart 2009
- PlanMER Intergemeentelijke Structuurvisie Leek-Roden, deel B door Arcadis van 24 maart 2009
- Passende beoordeling Intergemeentelijke Structuurvisie Leek-Roden door Arcadis van 24 maart 2009
- Ontwerp Intergemeentelijke Structuurvisie Leek – Roden, Juurlink + Geluk bv van 24 maart 2009
- Beperkt Bureauonderzoek Archeologie Leek-Roden door Arcadis van 12 maart 2009
- Aanvullend memo van de gemeente Leek van 7 mei 2009 met daarbij enkele rapporten

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aanvraag advies over reikwijdte en detailniveau: 22 december 2005

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 16 februari 2006

aanvraag 1^e toetsingsadvies: 6 juni 2007

ter inzage legging MER: 31 mei tot en met 12 juli 2006

toetsingsadvies uitgebracht: 20 september 2007

aanvraag 2^e toetsingsadvies: 27 maart 2009

ter inzage legging plan-MER: 23 april tot en met 3 juni 2009

toetsingsadvies uitgebracht: 21 augustus 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een voldoende plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs. ir. B.A.H.V. Brorens
dr. F.H. Everts
ir. J.E.M. Lax
dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)
mr. S.M. van Velsen (secretaris)

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. W.J.M. Bregman-Kaaks, Roden
2. P.J.F. Koster, Roden
3. J.R. Mensinga, Roden
4. Y. Bruinsma, Nieuw Roden
5. H.M.A.H.E. Palmen, Roden
6. C.J. Koelewijn, Roden
7. A. Arends, Roden
8. B. Bessems, Roden
9. H.P. Bruil, Roden
10. J.J. van der Wulp, Roden
11. W. Kuijer, Roden
12. W.H.G. Ponsteen, Roden
13. De bewoners van Kaagdiep, Leek
14. E. J. Bendhem, Roden
15. T. van der Meer, Roden
16. Familie Verhoogt, Roden
17. Familie J. Dallinga, Roden
18. SUR Advocaten namens Familie Hagenauw, Assen
19. ir. J.W. Bruining, Roden
20. T. Korevaar, Roden
21. J. Tonnis- de Graaf, Roden
22. G.M. Jansen, Roden
23. M. van Heuvelen, Steenbergen
24. X.M.D. de Poel en H.W. de Poel-Knol, Roden
25. H. Koekkoek, Roden
26. A.H.J. Kakkenberg, Roden
27. Agriplaza namens S.G.M. de Boer, Roden
28. G. Slotegraaf, Roden
29. M.J.C. Hoek, Roden
30. Staatsbosbeheer, Groningen
31. Schuurmans Advocaten namens Maatschap club van 10, Roden
32. H. van Zon, Steenbergen
33. H. Nijman, Roden
34. Wijkbelangenvereniging Vijfde Beloning, Roden
35. B. Porren, Roden
36. K. Akkerman-Heeringa, Roden
37. N. Kuiper, Nieuw Roden
38. J. en I. Hopmans, Roden
39. B. ter Borg, Roden
40. B. Verschoor, Roden
41. P. Meijer, Roden
42. M.G. Penthum, Roden
43. H. Huis-in-'t-Veld, Roden
44. K. Bruinsma, Roden
45. J. Bosch-Eldering, Roden
46. J. Bosch, Roden
47. Bond Heemschut, Roden
48. C.R. IJtsma-Heikamp, Leek
49. D. Bollendal, Nietop
50. J.M. van Dijk, Roden
51. Vereniging De Noorderkroon, Roden
52. K. van Gemert, Roderesch
53. A.P. ten Cate, Roden
54. J.K.A. Mulder, Roden
55. G.A.P.H. Remmen van Veldhoven, Roden
56. E. Hoiting, Roden
57. H. Boerema, Roden
58. ing. J. van der Klaauw, Roden
59. W. Braam, Roden
60. De Zwerfsteen, Roderesch
61. M.T. van Dam, Roden
62. J. Dallinga, Roden
63. J.A. van der Linde, Roden
64. J. Knollema, Roderesch
65. G. Horst-Schutte, Roden
66. D.A. Verschuure, Roden
67. P.D. Suud-Schadenberg, Roderesch
68. H. Schaddenhorst, Roden
69. BVL, OCN en Parkmanagement Leek en Noordenveld, Roden
70. E. Rozendaal, Roden
71. LTO Noord, Drachten
72. H.D. Nijholt en C.H.M. van Opzeland, Roden
73. J.L. van Wieringen, Roden
74. P. Riem Vis, Roden
75. P. Huizinga, Roden
76. G. ZuidersmaFourages BV, Nieuw Roden
77. H. Berg, Roden
78. Bond Heemschut, Roden
79. prof. dr. J.J. ten Bosch, Roden
80. D.B. Jansen, Roden
81. P.T. Meijer, Roden
82. J. Kasper, Steenbergen
83. W.J.B.M. Nooren, Roden
84. Basisschool Meester de Vries, Nieuw Roden'
85. J. van Spijker & A. van den Hazel, Roden
86. Milieufederatie Drenthe, Assen
87. Golfclub Holthuizen, Roden
88. G.H.E. Kruize, Nieuw Roden
89. G. Zuidersma, Roden
90. E.A. Bus, Nieuw Roden
91. B. Helming, Steenbergen
92. W. Woltering, Roden
93. T.A. Visser en H.M. van Dijk, Roden
94. P. Visser, Nieuw Roden
95. J.M. Visser- van Reeuwijk, Roden
96. K.H. Koekkoek en S. Koekkoek-van Maastricht, Zeist
97. M.C. Oosterhoff, Roden
98. Groen Noordenveld, Roden
99. H.W.E.M. Waals, Roden
100. O. Bruinsma, Roden
101. B. van der Tuin, Roden
102. P.W.D.M. Baas, Roderesch
103. W.R. Bussemaker, Nieuw Roden

104. Vereniging tot behoud van Na-
tuurschoon Nietap, Leek en
Omgeving, Nietap
105. drs. P.G.M. Bijen, Roden
106. J.L. Vring, Roden
107. G.J. Kusters, Roden
108. M. Swarte-Groothuis, Roden
109. Familie Nijenhuis, Roden
110. B.B. de Boer, Nieuw Roden
111. P. Koonstra, Roden
112. R. Wewing, Roden
113. I.K. Dijkma, Roden
114. B.J. Epema, Roden
115. W. Haarsma, Roden
116. Familie Feunekes, Zevenhuizen
117. T. Pater, Terheyl
118. prof. dr. Jansen, Roden
119. J.M. van Dijk, Roden
120. ing. Ph. Vaandrager, Norg
121. R. Huis, Roderesch
122. G.M. van der Veen, Roden
123. F. Ubels, Roden
124. H. Niemeijer, Roden
125. J.E. Rasker-Beck, Roden
126. M.T.E. Bink-Boelkens, Alteveer
127. J. Smit, Nietap
128. Familie van der Heide, Roden
129. J. Brink, Nieuw Roden
130. C.P. van Gastel, Langelo
131. Familie Boekema, Nieuw Roden
132. M.J.M. Sarolea en F.C.M. Kok,
Roden
133. J.A. van der Linde, Roden
134. J. Krap Bink, Roden
135. M. Verkaik, Roden
136. L.J. Aardema, Nieuw Roden
137. J.A.H.M. van Dooren, Peize
138. F.H.R.A. Struurop en R.J.
Arends, Nieuw Roden
139. P. Smith, Roden
140. Camping Dorado, Roden
141. M. Bouwhuis, Roden
142. F.J.M. van Dooren, Peize
143. B. Klaster, Roderesch
144. drs. J.B. van Esch, Nieuw Roden
145. B. Hollander en E. Winsemius,
Roden
146. D. Folkerts, Nietap
147. Tj. Kind, Roden
148. G.E.H. Joosten, Roden
149. A.J. Koopman, Roden
150. W.R. Giezen, Roden
151. W. Schut en A. Knapper, Tolbert
152. A.J.J. Nentjes en J.B. de Leeuw,
Zevenhuizen
153. B. en A. de Vries, Zevenhuizen
154. J. Blok, Leek
155. H. Breman, Tolbert
156. V.V. Tolbert, Leek
157. B. en S. Landkroon, Tolbert
158. Familie van de Velde, Tolbert
159. Vereniging tot behoud Groen
Zuidelijk Westerkwartier
160. P. de vries en G. Maat,
Zevenhuizen
161. Stichting Het Groninger Land-
schap, Haren
162. Anoniem
163. H. Lenos, Zevenhuizen
164. H.J. Dalstra, Leek
165. mr. P. Scholte, Tolbert
166. B. Luinge, Zevenhuizen
167. Stichting Milieubeheer ZWK,
Leek
168. V. Colon, Tolbert
169. Moestuinvereniging Klein West-
land, Leek
170. G. Grolleman Advies & Bemid-
deling B.V. namens 12 cliënten
uit Tolbert en Zevenhuizen
171. Vereniging Dorpsbelangen "Door
Eendracht Sterk", Zevenhuizen
172. P.J. van Dam, Tolbert
173. Familie Van Hooren, Tolbert
174. Tiebout Advocaten namens
W. Heemstra, Groningen
175. W. Nolden, Zevenhuizen
176. G. Alkema, Tolbert
177. G. Klooster en M. leegwater,
Tolbert
178. H.A. Riepma-Dun, Tolbert
179. J. Kuperus, Tolbert
180. P. Wolff, Tolbert
181. C. Everink, Frieschepalen
182. Anoniem
183. S. el Safi, Tolbert
184. dr. F. Boersma
185. Familie Bijenhuis, Leek
186. L. en M. Aukes, Zevenhuizen
187. J. en J. Kramer, Zevenhuizen
188. LTO Vastgoed, Drachten
189. M.S. de Vries, Zevenhuizen
190. SRK Rechtsbijstand
191. J.M. Schaaf, Tolbert
192. P. van Osch
193. J. Zeldenrust, Tolbert
194. M.J.V. Demoed, Tolbert
195. C.P.W. van Haasteren, Tolbert
196. B.A. Britstra, Tolbert
197. A. en G. Hadders, Tolbert
198. Familie Veehuizen, Zevenhuizen
199. De Zijlen, bureau vastgoed, Leek
200. Familie Van Dijk, Tolbert
201. J. Vink, Zevenhuizen
202. Familie Mellema, Zevenhuizen
203. M. van der Hoek, Tolbert
204. F.W.C. Bristra-Bouwman, Tol-
bert
205. Z.J. Hazenberg, Tolbert
206. 2190 eensluitende reacties

Tweede toetsingsadvies over het milieueffectrapport Leek / Roden

Rondom de kernen Leek en Roden zijn circa 5800 nieuwe woningen en bedrijventerreinen met bijbehorende ontsluiting gepland. De betrokken gemeenten hebben een plan-milieueffectrapport laten maken voor de besluitvorming over een intergemeentelijke structuurvisie. De bevoegd gezagen zijn de gemeenteraden van Noordenveld en Leek. De provincie Groningen coördineert de procedure informeel.

ISBN: 978-90-421-2754-8